

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE
Komisija za varstvo gorske narave
10. usposabljanje za: VARUH GORSKE NARAVE

Seminarska naloga

GOZDNA UČNA POT »GRAŠIN« - MUTA

Mentor: Marjeta Keršič Svetel

Avtor :
Maksimiljan Senica
PD Bricnik Muta
Muta, september 2012

K A Z A L O

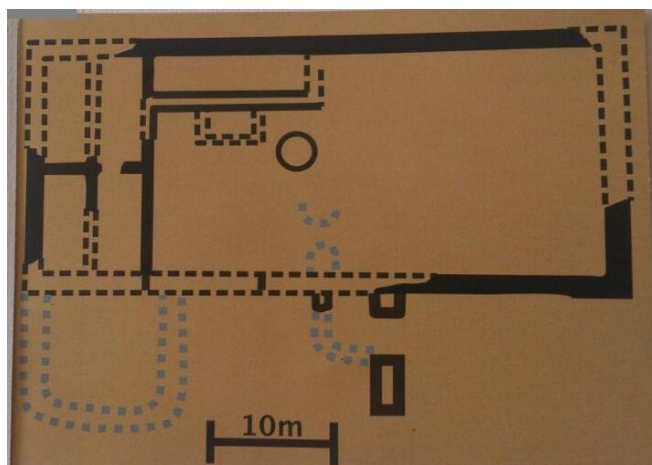
1 UVOD	3
2 PREDSTAVITEV OBČINE MUTA.....	4
3 KULTURNA DEDIŠČINA NA MUTI	5
3.1 Arheološki spomeniki (4)	5
3.2 Etnološki spomeniki (8).....	6
3.3 Umetnostnozgodovinski spomeniki (14)	6
3.4 Tehniški spomeniki (1) – Vodni stolp	7
3.5 Zgodovinski spomeniki (2)	8
4 NATURA 2000 ZA OBMOČJE OBČINE MUTA	9
5 PLANINSKO DRUŠTVO BRICNIK MUTA	10
6 GOZDNA UČNA POT „GRAŠIN“- MUTA.....	11
6.1 Potek poti.....	11
6.2 Vsebine na posameznih točkah zajemajo šest sklopov:	12
6.2.1 Zgodovinski	12
6.2.2 Misli o gozdu in njegovih dobrodelnih učinkih.....	12
6.2.3 Gozdni bonton	13
6.2.4 Gozd in živali	13
6.2.5 Grmovnice	13
6.2.6 Predstavitev najpogostejše zastopanih drevesnih vrst na poti	14
7 SMREKA VELIKANKA.....	17
8 ZAKLJUČEK	18
9 LITERATURA	19
10 KAZALO SLIK	20

1 UVOD

V današnjem času, ko je človek že skoraj izgubil pristen stik z naravo, nas gozd z navzočnostjo mogočnih dreves opozarja, o nujnosti spoznanj, da so skrivnosti življenja zunaj našega dosega ter, da človek ni lastnik narave, ampak je le njen del.

To pa so zelo dobro poznali snovalci naše gozdne učne poti. Tako je Zavod za gozdove enota Radlje ob Dravi, z vodjo ga. Jernejo Čoderl, univ.dipl.ing.gozd, ter s finančno pomočjo Občine Muta in glavnimi izvajalci del osnovne šole ter planinskega društva Bricnik, dne 27. oktobra 2007 predali to poučno pot svojemu namenu.

Ime Grašin je dobila po manjšem hribu nad Muto, na katerem vrhu z nadmorsko višino 547m, so še danes vidne razvaline gradu bamberske škofije iz 12 stoletja. Grad je bil sezidan za zaščito mitnice ob deželni meji med Koroško in Štajersko. Razvaline pričajo o presenetljivih razsežnostih gradu in grajskega dvorišča ter njegovi romanski zasnovi. Sestavljali so ga zidani obrambni stolp, nasproti stoječe leseno upravno poslopje in manjša pristava. Deloma je še danes ohranjen nekdanji vhodni stolp. Pozidan je bil v obliki kastela z velikim obzidanim dvoriščem. Varovali so ga prepadna stena, velika strmina in na dveh straneh v skalo vsekana jarka, ki sta še ohranjena. Vendar je bil grad kmalu zapuščen in dokončno porušen leta 1584.

Slika 1: Razvalina gradu Grašin

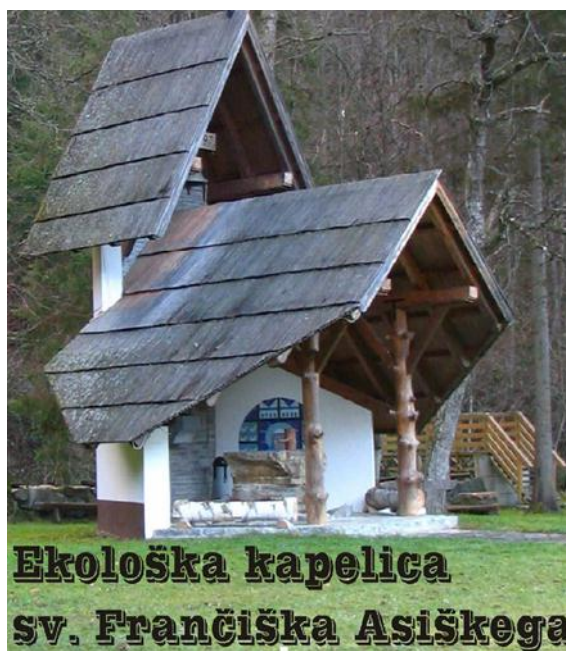
2 PREDSTAVITEV OBČINE MUTA

Občina Muta je ena manjših občin, saj meri le 39 km² in šteje 3800 prebivalcev. Leži v osrednji dravski dolini, vpeta med reko Dravo na jugu in slovensko-avstrijsko mejo na severu. Ime je dobila po nekdanji mitnici ob deželni meji med Koroško in Štajersko (Maut). Obsega dve geografsko – gospodarski enoti: dolino ob reki Dravi s terasami in ravninskim svetom do vznožnih obronkov hribovitega zaledja (Sp. in Zg. Muta, Gortina) in hribovit kozjansko - kobanski svet vzdolž državne meje (Pernice, sv. Jernej, sv. Primož).

Znaten pomen za razvoj kraja je reka Bistrica, ki izvira pod avstrijsko Golico. S svojim bogatim vodnim pretokom je bila pomembna pri železarstvu – kovaštvu za pogon kovaških kladiv – „repačev“, pogon mlinских koles in žag, turbin manjših elektrarn, za plavljenje lesa do reke Drave, kjer so les nato s splavi pošiljali dalje, celo do Beograda. Pomembno vlogo je imela tudi v kmetijstvu, predvsem zaradi svoje čistosti, je tu dolga leta uspešno delovala ribogojnica.

Precej pa se je spremenilo ob koncu prejšnjega stoletja, po zaježitvi reke Bistrice, na drugi strani državne meje v Avstriji. Jez z 22 milijoni kubičnih metrov vode služi za pogon hidroelektrarne v Lawamündu in s tem preusmeri vodni tok povsem v drugo smer. Reka Bistrica je s tem izgubila mnogo vode. Po med državni pogodbi puščajo v stari tok le en kubični meter vode na sekundo.

Da kraj in dolina Bistrice nista izgubila samo veliki del vode, ampak sedaj nad njo nenehno preži velika potencialna nevarnost porušitve jezu in s tem ogromne katastrofalne posledice. Zato so v opomin in varovanje v dolini leta 1997 postavili lepo ekološko kapelico, ki je posvečena sv. Frančišku Asiškemu. Ta naj bi pred vsem hudim obvarovala ta kraj.

Slika 2: Ekološka kapelica v Bistriškem jarku

3 KULTURNA DEDIŠČINA NA MUTI

Muta ima zelo bogato kulturno dediščino, ki jo predstavljajo območja in kompleksi, grajeni ali drugače oblikovani objekti, predmeti ali skupine predmetov, oziroma ohranjena materialna dela kot rezultat ustvarjalnosti človeka in njegovih različnih dejavnosti, družbenega razvoja in dogajanj, značilnih za posamezna obdobja v slovenskem in širšem prostoru, katerih varstvo je zaradi njihovega zgodovinskega, kulturnega in civilizacijskega pomena v javnem interesu. Dediščina, katere značilnosti so po strokovnih merilih posebnega pomena za ožje in širše lokalno okolje, lahko dobi status spomenika lokalnega pomena.

Tako je zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, območna enota Maribor, leta 2009, izdelal strokovne podlage za razglasitev kulturnih spomenikov lokalnega pomena za občino Muta.

Strokovne podlage obsegajo:

- Identifikacijo spomenika,
- opis lastnosti, ki utemeljujejo razglasitev za spomenikov,
- varstveni režim spomenika,
- vplivno območje, pri čemer so upoštevane zgodovinske, funkcionalne in vizualne lastnosti ter pomen spomenika.

Po svojih lastnostih so razdeljeni na štiri skupine:

3.1 Arheološki spomeniki (4)

- EŠD 7528, Rimska cesta na Muti, ki poteka po spodnjem delu naselja in so najdeni sledovi rimske ceste Celeia – Virunum . Najdišče je posebnega pomena , saj je na tej trasi rimske ceste ohranjenih in dokazanih malo odsekov te ceste.
- EŠD 7870, Rimska in srednjeveška naselbina, se nahaja na platoju v okolici cerkve sv. Marjete. Pomembno je zaradi vrednotenja rimskih naselbinskih ostalin in kasnejše srednjeveške lokalne zasnove naselbine.
- EŠD 8132, Rimska naselbina in rimska cesta na Spodnji Gortini . Nekatere parcele na terasi nad Dravo nosijo ledinsko ime „Belo mesto“. Tu so bili odkriti rimskih stavb (temelji zidov) in tudi rimske ceste.
- EŠD 8139, Razvaline gradu – Grašin.

Varstveni režim za vse arheološke spomenike določa:

- Varovanje arheoloških ostalin v zemljiščih za znanstveno proučevanje,
- zemljišča se ohranjajo v obstoječem stanju (čim plitvejša oranje in čim manjša uporaba kemijskih sredstev),
- v zemljišče se posega le izjemoma (v primeru znanstvenega proučevanja ali v primeru druge javne koristi),
- v takšnem primeru je potrebno zagotoviti predhodne zaščitne arheološke raziskave s pridobitvijo popolnega najdišč-nega arhiva in njegovo obdelavo,

- za vse posege v ta zemljišča, je potrebno pridobiti kulturno-varstvene akte pristojne strokovne službe za varstvo nepremičnine kulturne dediščine.

3.2 Etnološki spomeniki (8)

- EŠD 8187, Trotnarjeva bajta
- EŠD 24210, Kašča pri Zgornjem Reberniku
- EŠD 28728, Župnišče - Pernice
- EŠD 28729, Župnišče sv. Jernej nad Muto
- EŠD 24265, Kašča pri Poltniku na sv. Primožu
- EŠD 24214, Rjavčeva kajša na sv. Primožu
- EŠD 18077, Žavčerjeva kajša na sv. Primožu
- EŠD 22219, Lipnikov mlin na Mlakah

Zelo zanimiv je Lipnikov mlin ob zgornjem toku Bistrice. Preprosta lesena stavba stoji na kamnitih temeljih, pokriva pa jo enakomerna skodlasta dvokapnica. V mlinu je ohranjena mlinarska oprema ter značilen mehanizem za kamne, ki ga poganja mlinsko kolo. Ohranjena je tudi mlinščica, lesene „rače“ ter delno vodna zapornica na mlinščici. Na originalnih vhodnih vratih je v les zarezana letnica 1878.

Zavarovano območje je namenjeno osnovni kmečko – gospodarski funkciji, z možnostjo ustreznih turističnih dejavnosti, trajni ohranitvi spomeniških in krajinskih vrednot, povečanju pričevalnosti kulturno-zgodovinskega spomenika, prezentaciji kulturnih vrednot, učno – demonstracijskemu delu, ter znanstvenemu – raziskovalnemu delu.

Slika 3: Lipnikov mlin

3.3 Umetnostnozgodovinski spomeniki (14)

Teh spomenikov imamo na Muti kar 14. Predvsem so to sakralni objekti, to je 7 cerkva: Cerkev sv. Štefana, sv. Janeza Krstnika, sv. Marjete, sv. Petra, sv. Simona in Jude, sv. Primoža in Felicijana ter sv. Jerneja. Sem spada še 5 kapelic, oziroma znamenj. V to skupino še spada župnišče ob cerkvi sv. Marjete ter Graščina Kienhof v središču Mute.

Najpomembnejši od naštetih je vsekakor cerkev (rotunda) sv. Janeza Krstnika, na Spodnji Muti, ob izlivu Bistrice v Dravo. Pozornost pritegne s svojo okroglo ladjo in lepo skodlasto streho z nad-strešnim stolpičem. Na svoji poti po Koroški in Štajerski naj bi jo leta 1052 posvetil celo sam papež Leon IX.

Slika 4: Cerkev sv. Janeza Krstnika (Rotunda)

Cerkev sv. Janeza Krstnika na Muti spada med pomembnejše slovenske umetnostno kulturne spomenike – tako zaradi romanske in zgodnjegotske arhitekture kot zaradi zgodnjegotskih stenskih poslikav. Zaradi svoje oblike – ene izmed redkih ohranjenih romanskih rotund – je cerkev edinstven arhitekturni spomenik pri nas.

Zavarovano območje je namenjeno :

- Trajni ohranitvi kulturnih, arhitekturnih, likovnih in krajinskih vrednot,
- povečanju pričevalnosti kulturnega spomenika,
- prezentaciji kulturnih vrednot,
- učno – demonstracijskemu delu,
- znanstvenemu – raziskovalnemu delu,
- opravljanju sakralnih obredov.

3.4 Tehniški spomeniki (1) – Vodni stolp

Na osrednjem trgu v jedru naselja stoji okrogel tri etažni stolp, pokrit s plitko šest kapnico, ki jo v sredini zaključuje majhen stolpič. Pritličje objekta je oblikovano kot več vogelna na stolp prislone stavba z razgibano streho. Vodni stolp je bil zgrajen leta 1927, prvič pa je bil prenovljen že leta 1931. Služil je kot zbiralnik vode za celotno Muto in je bil za ljudi velikega pomena. Z izgradnjo vodovodnega omrežja je počasi izgubljal svoj pomen, vendar pa še danes služi svojemu namenu. Zadnja obnova je bila izpeljana leta 1989.

Slika 5: Vodni stolp

Zavarovano območje je namenjeno predvsem trajni ohranitvi tehniških, kulturnih in arhitekturnih vrednot.

3.5 Zgodovinski spomeniki (2)

Sem prištevamo:

- Grobišče borcev Lackovega odreda na Pernica,
- spomenik na grobu borcev Lackovega odreda v Bistriškem Jarku.

Zgodovinska spomenika varujemo v njegovi avtentični pričevalnosti, kakor tudi njuno neposredno okolico.

To so strokovne podlage za razglasitev kulturnih spomenikov lokalnega pomena na Muti. Meje območij kulturnih spomenikov in njihovih vplivnih območij so vrisane na digitalnem katastrskem načrtu Mute. Koliko in kateri bodo uvrščene in potrjene na sam seznam, pa je odvisno od ozaveščenosti občinskih svetnikov, strokovnih služb občine, ki se dogovarjajo z zasebnimi lastniki nekaterih naštetih spomenikov. Zasebni lastniki nekako ne radi privolijo v sodelovanje. Bojijo se raznih administrativnih težav in omejitev okrog in v samih objektih. Veliko pa je tudi na nas planincih in ostalih nevladnih organizacijah, ki delujemo v interesu ohranjanja narave, da s svojim vplivom in znanjem pomagamo ljudem do spoznaj, o koristnosti zavarovanja kulturnih spomenikov.

Vsekakor bo lažje z objekti - spomeniki , ki so v družbeni lasti občine ali cerkve.

4 NATURA 2000 ZA OBMOČJE OBČINE MUTA

Natura 2000 je evropsko omrežje posebnih varstvenih območij, razglašeni v državah EU z osnovnim ciljem ohraniti biotsko raznovrstnost za bodoče rodove. Posebna varstvena območja so torej namenjena ohranjanju živalskih in rastlinskih vrst ter habitatov, ki so redki ali na evropski ravni ogroženi zaradi dejavnosti človeka.

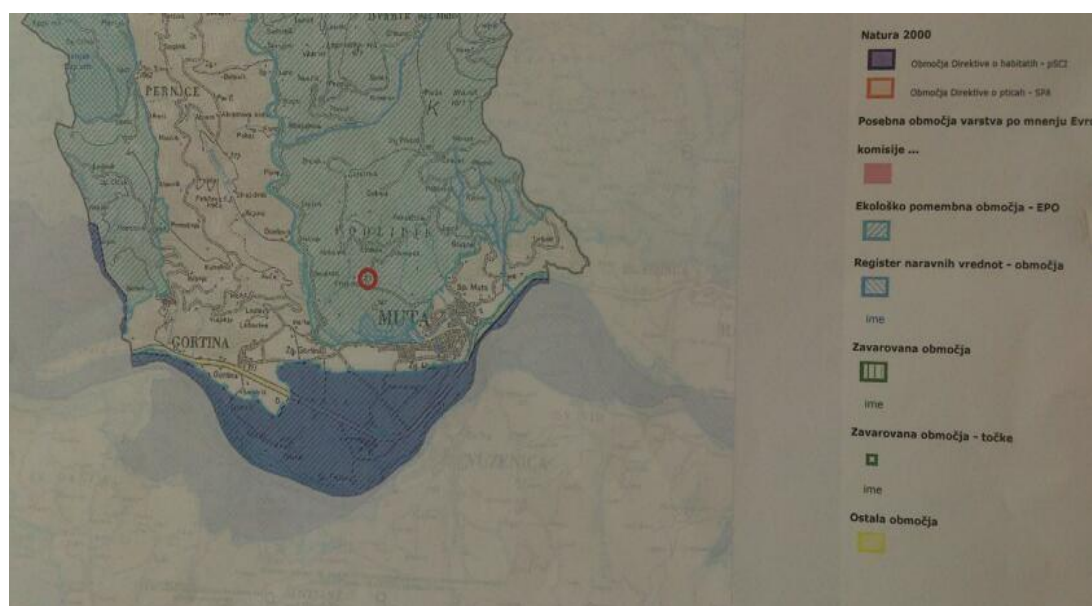
- SPA območja so določena na podlagi direktive o pticah,
- SCI območja pa so direktive o ohranjanju naravnih habitatov ter prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst.

Z naše območne karte za občino Muta je razvidno, da gre za:

Potencialno območje, pomembno za Skupnost pSCI

To je območje, ki ustreza merilom za območje pomembno za Skupnost (SCI) in ga Evropska komisija preverja v posebnem postopku.

Površina tega območja meri 434,44 ha, kar znaša 11,21% vse površine občine Muta.

Slika 6: Natura 2000 – Občina Muta

5 PLANINSKO DRUŠTVO BRICNIK MUTA

Sem član Planinskega društva »Bricnik« Muta. Ustanovljeno je bilo leta 1995, ime je dobilo po bližnjem hribčku Bricnik (1017 m), ki se nahaja na sv. Primožu nad Muto. Vrh je poraščen z gozdom na njem je postavljen trikotnik z napisom Bricnik in miza s klopjo.

Že naslednje leto smo se odločili, da bomo po območju Občine Muta uredili Muško transverzalo, sedaj imenovano "Krožna planinska pot Muta – Pernice - Jernej - Bricnik - Muta". Na tej poti imamo kontrolne točke za žigosanje kartončkov, vpisov v knjige pa imamo že precej čez deset tisoč.

Posebnost našega društva so tudi nočni pohodi, ki so organizirani vsak mesec ob polni luni na enega izmed naših vrhov: Bricnik, Jernej, Pernice. Pohodniki so za opravljeno število pohodov tudi nagrajeni, za 10 pohodov dobijo priznanje, za 20 pohodov bronasto plaketo, za 50 pohodov srebrno plaketo in za 100 pohodov zlato plaketo. Evidenca pohodov se vpisuje v izkaznico nočnih pohodov. Priznanja se podeljujejo na zboru članov Planinskega društva »Bricnik« Muta in se objavijo v našem časopisu Odmev z Bricnika.

Tradicionalna srečanja članov našega društva so: novoletni pohod na Bricnik (vsakega 2. januarja), abrahamovanje članov društva (junija), pohod ob občinskem prazniku (junija), vsakomesečni nočni pohodi ob polni luni, srečanje s planinci iz Lipnice (Avstrija) dvakrat letno in seveda zaključni izlet v neznano.

Na pobudo nekaj članov društva je bil leta 2000 ustanovljen planinski pevski zbor "Bricnik" Muta, ki nas je 12 let razveseljeval na raznih kulturnih prireditvah, srečanjih in izletih z besedil pesmi o planinah.

Zelo dejaven je vodniški odsek (9 gorskih vodnikov), ki skrbi za pestrost in varnost na številnih gorskih pohodih v društvu. Markacijski odsek, pa skrbi, da so planinske poti ustrezno urejene in označene.

Zelo pa je aktiven odsek „Mladi planinec“, ki z mentorji iz otroškega vrtca in OŠ ter društvenimi vodniki, izvede številne dejavnosti, kot so izleti na gore, planinsko šolo v naravi, teoretična znanja v šoli itd.

Slika 7: Spust po vrvici

Slika 8: Plezalna stena

6 GOZDNA UČNA POT „GRAŠIN“- MUTA

6.1 Potek poti

Z gozdom in drevesom se v gozdnati kozjaški pokrajini srečujemo na vsakem koraku. Gozd je skrivnostna skrinja zakladov, ki blagodejno vpliva na kvaliteto našega bivanja. Z gozdno učno potjo vabimo v gozd, med drevesa, pod nebesni svod, da pogledamo v skrinjo, da vsaj malo odstranimo pokrov in se gozdu približamo.

Naš korak po gozdni učni poti vodi od stojišča do stojišča. Vsebine točk so različne, prilagojene danostim na terenu. Opisi so na ploščicah, oštevilčeni od 1 do 24, pritrjeni na lesene stebričke (na zemljevidu označene rdeče točke).

Slika 9: Zemljevid gozdne učne poti Grašin

Pričetek poti je ob potoku Bistrica, pri tovarni Kovačija Struc. Postavljena je velika, lesen informacijska tabla na kateri je zemljevid z orisom vseh štiriindvajsetih točk, ter opisom poti. Pot nas najprej popelje preko lesene brvi, na parkirni prostor in dalje, dobrih sto metrov po asfaltirani cesti ob tovarni, do poljske poti, ki se rahlo vzpenja proti opuščeni drevesnici. Nato pot vodi skozi gozd, po preprosti gozdni vlaki, ki tik pred vrhom (gradom) preide v ožjo planinko stezo.

Za napor ob blagem vzpenjanju smo bogato poplačani, ko se ustavimo na razgledni točki, preden pridemo do ruševin. Razgledišče nam omogoča pogled na Muto, vidimo dolino reke Drave daleč v smeri Maribora, zanimivo s te točke je Radlje z okolico. Na desnem bregu Drave je dobro vidno naselje Sv. Vid nad Vuzenico, malo dalje Vuhred. Viden je tudi lep gozdnati del Pohorja z vrhovi Kremžarce, Male in Velike Kope, Črnega vrha ter Rogle.

Slika 10: Pogled z Grašina

Ko se vračamo, zavijemo na drugo stran hriba in ob robu pristovškega travnika dosežemo cesto. Označena pot vodi navzdol po gozdni poti do drevesnice in naprej do izhodišča, kamor dospemo po dvesto metrih višinske razlike ter dveh urah lahke hoje.

6.2 Vsebine na posameznih točkah zajemajo šest sklopov:

6.2.1 Zgodovinski

Razvaline gradu Grašin na najvišji točki gozdne poti so skrivnostne. Nekdanji grad je gozd vsrkal vase. Ruševine molče pričajo o nekem drugem času, ki je zdavnaj minil. So dokaz velikih dejanj in sposobnosti človeka preteklosti.

Slika 11: Razvalina gradu Grašin

6.2.2 Misli o gozdu in njegovih dobrodelnih učinkih.

Gozd omogoča mislim prosto pot, ne glede na ponujene vsebine na posameznih točkah gozdne poti. Le odpraviti se moramo v njegovo okrilje, naš korak mora odmevati po gozdni poti in odkrili bomo delček iz življenja gozda.

- Je sooblikovalec našega bivalnega okolja,
- je vir neštetih dobrin, ki nam omogočajo, lajšajo in lepšajo življenje,
- je samopostrežna trgovina, ki brezplačno nudi čisti zrak, mir, senco, hladno studenčnico, zavetje pred vetrom,
- je zdravnik specialist, ki ne opravlja hišnih obiskov. Zdravi oči, pljuča, srce, je psiholog in ortoped,
- je učitelj. Uči nas o sožitju življenj,

- zmanjšuje negativne vplive vetra in preprečuje plazove in erozijo,
- je pekarna kruha in slaščic. Daje nam kruh v materialnem in duhovnem smislu,
- je regulator vodnega režima. Uravnava oskrbo s pitno vodo, ki je življenjska tekočina,
- pohod skozi gozd nas sprošča, nas zaposluje, nas fizično utruja in duhovno obogati.

6.2.3 Gozdni bonton

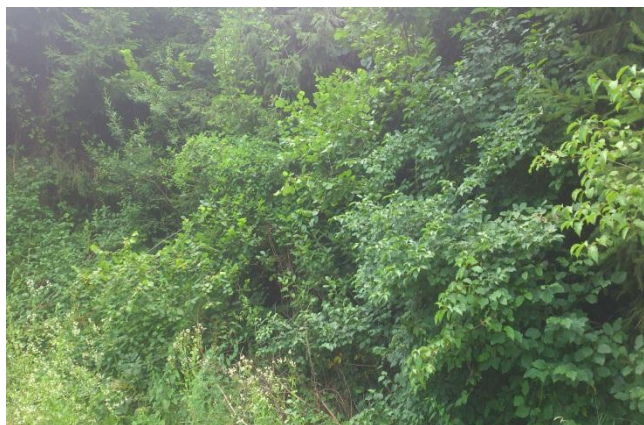
- Namenil si se v gozd. Obnašaj se odgovorno do narave in do sebe. Skrbi za svojo varnost med gibanjem po gozdu.
- Kričanje in hrup v gozd ne sodita, to plaši živali.
- V gozdu ne kurimo. Ogenj povzroči opustošenje in poškodbe, ki jih narava desetletje ne zaceli.
- Kot nevsiljiv pohodnik užij umirjeno gozdno okolje.

6.2.4 Gozd in živali

- Gozd je živalski vrt, kjer lahko brez vstopnine opazujemo živalski svet v zraku, na tleh in v tleh,
- če smo umirjeni in čim manj opazni, uspemo videti katerega od njegovih prebivalcev. Na grašinu je doma srnjad, gamsi – spretni plezalci se postavijo v radovedno in hkrati oprezno držo, ko jih uspemo presenetiti na paši. Ptičje petje ustvari ubrano glasbeno prireditev v akustični zeleni dvorani gozda. Če se opravimo na Grašin v vlažnem vremenu, nam pot prekriža rumeno-črni močerad, urni plezalec, ki komu iz prsi izvabi neutemeljen, prestrašen krik. Za nočne obiskovalce učne poti pot popestri sova, modra, veliko-oka stanovalka starih dreves in skalnih razpok.

6.2.5 Grmovnice

- So drevesa v malem, ki imajo velik pomen za živalski svet in rastlinje ob gozdnem robu,
- gozdni rob pa izpolnjuje številne naloge zaščite gozda v notranjosti pred viharjem, drsenjem, izsuševanju, ognjem in lokalnim misijam,
- nudi življenjski prostor številnim vrstam živali ter rastlinam in je pribežališče za redke in ogrožene vrste,
- je povezava gozda s kulturno krajino,
- predstavlja sliko krajine v estetskem pomenu in dviguje pomen rekreativne vloge gozdov.

Slika 12: Grmovnica

6.2.6 Predstavitev najpogostejše zastopanih drevesnih vrst na poti

- **Trepetlika**

je drevo iz rodu topolov in ni izbirčna glede sestave tal. Raste na bazičnih kot kislih tleh. Največkrat jo srečamo ob poteh in gozdnih posekah, živih mejah in potokih. Že pri rahlem vetru listje vzvalovi, od tod tudi ime.

Slika 13: Trepetlika

- **Macesen**

Je drevesna vrsta, ki uspeva predvsem v višjih legah, ki so bolj vlažne in hladna. Vendar ga vidimo tudi na naši poti. Je eden redkih iglavcev, ki čez zimo odvrže iglice. Uporaba macesna v tehnične namene je omejena predvsem zaradi manjših količin macesnovine, ki je na voljo. Macesen namreč ne oblikuje tako obširnih gozdov kot na primer smreka, pa tudi rastišča so po navadi v visokih težko dostopnih legah. Značilnost lesa je: srednje trd, trden, žilav, trajna črnjava in zelo smolnat.

Slika 14: Macesen

- **Lipa**

Je razširjena v centralni Evropi od sredine Iberskega polotoka na zahodu do juga Grčije, prek Nemčije do Črnega morja na vzhodu. Na Biosfer-nem območju Kras lipo najdemo v bližini kalov, vaških središč, cerkva, v novo grajenih naseljih pa kot okrasno drevje. Ob enem se nahaja ob robovih gozdov ali sestojih, kjer se je gmajna začela zaraščati.

Ker ima lipa zelo močne korenine, zadržuje prst in tako preprečuje erozijo tal. Prav tako je pomembna za druga živa bitja. V duplih lahko gosti ptiče, polhe, netopirje ali podleske ter druge živali. Na njeni krošnji se zadržujejo veverice in ptiči, ki tam tudi gnezdijo. Zato lipa posredno vzdržuje ravnovesje med živimi bitji. Je izredno pomembna medonosna vrsta. Na Slovenskem si je lipa prislužila naziv narodnega drevesa. V naši kulturi slovi po dobrih lastnostih in svoji trdoživosti, saj dosega več stoletno starost.

Slika 15: Lipa

- **Bukev**

V slovenskem prostoru je bukev ena izmed najbolj razširjenih listavcev. Imenujemo jo tudi *mati slovenskih gozdov*. Kot drevesna vrsta lahko tvori čiste sestoje, kar pomeni, da imamo gozdove iz samih bukev, pa tudi mešane sestoje, najpogostejše z jelko. V nižinah je redka, zato je pogostejša v višjih legah (900m) in kot drevo v gostem sestoju lahko zraste zelo visoko tudi do 40m. V gorah tvori bukev tudi gozdno mejo. Uporabnost bukovega lesa v tehničnem smislu je zelo velika, tako zaradi njene razširjenosti, kot njenih lastnosti. Les je zelo trd, žilav in odporen

Slika 16: Bukev

proti obrabi. Ni pa trajen in v neugodnih okoliščinah hitro razpade. Bukov plod je žir in je zelo pomemben za prehrano nekaterih gozdnih živali.

- Javor

Beli javor je po Evropi zelo razširjena drevesna vrsta, katere življenjski prostor se razteza od Pirenejev na zahodu pa vse do Kavkaza in Perzije na vzhodu. Najbolje uspeva na zmerno vlažnih apnenčastih tleh z globoko in rodovitno prstjo. Razmnožuje se s semeni in korenikami, njegov les pa je blede rumenkast, trpežen in svetleč, zaradi česar se veliko uporablja pri izdelavi furnirja in za pohištvo, pa tudi za izdelavo glasbil in parketa. V večjih čistih gozdovih belega javorja čebelarji pogosto pasejo čebele, saj so cvetovi bogati z nektarjem, med iz tega drevesa pa je svetel in izjemno okusen. Zaradi odpornosti na sol ga pogosto sadijo v mestih in ob cestah, kjer s svojo gosto krošnjo ustavlja sunke vetra, soljenje cest pa temu drevesu pozimi ne škoduje.

Slika17: Javor

- Črna jelša

Raste skoraj po vsej Evropi, razen na skrajnem severu Skandinavije. V Sloveniji je razširjena predvsem v nižinskih delih. Na prekmurskih poplavnih ravninah raste bolje kot kjer koli drugje v Sloveniji in ji zaradi stoletne pomembnosti in cenenosti pravijo kar *prekmurska smreka*. Ekološko gledano je črna jelša higrofit. Je najbolje prilagojena na mokra rastišča, poplavne ravnice in obrežja z visoko podtalnico in občasno zastajajočo poplavno vodo, medtem ko predolge poplavljen-osti ne prenaša dobro.

Najraje raste na svežih do mokrih, globokih, humoznih, nekoliko kislih glinasto ilovnatih tleh. Redko doživi starost 100 let. Les je kakovosten, lahek, mehak in prepoznavno rdečkasto-bele barve. Zelo znana je njegova izjemna trajnost v vodi o kateri priča splošno znan podatek, da skoraj polovica Benetk, tudi znameniti most Rialto, stoji na jelševih pilotih. V Prekmurju pa je jelševina zelo pomemben gradbeni les, iz nje izdelujejo cokle, svinčnike, krste, ročaje za orodja, škatlice za cigare in pipe za vinske sode. Ker se lepo polira in lakira ga v zadnjem času uporabljajo za izdelavo pohištva višjega cenovnega razreda.

Slika 18: Črna jelša

- Jelka

Poleg smreke je zelo razširjena vrsta drevesa tudi jelka. Ta je lahko zelo mogočno drevo, in kakor mnogi zatrjujejo, naše najlepše drevo. Zato je tudi najbolj iskano pred novoletnimi prazniki, za postavitve božičnega drevesa. Zaradi močno spremenjenega prvobitnega okolja, ki je nastalo z onesnaževanjem in klimatskimi spremembami, pa jelka kot vrsta počasi izumira. Les jelke je rumenkasto-bel, brez smole, brez barvne razlike med beljavo in črnjavo. Za razliko od smrekovine, ki ji je zelo podobna, ima les jelke rahel sivkast navdih. Gostota lesa je podobna smrekovini. Les je mehak, srednje trden in srednje žilav.

- **Smreka**

Smreka je najbolj zastopano drevo v Sloveniji in po svetu. Raste v mešanih gozdovih, lahko pa oblikuje tudi čiste sestoje (to so gozdovi v katerih rastejo samo smreke). Raje kot nižine, ta vrsta ljubi višje lege in bolj namočena področja. Obsega okrog 35 vedno-zelenih vrst iglastih dreves. Je hitro rastoč iglavec stožčaste oblike z razvejeno krošnjo. Krošnja je sestavljena iz ukrivljenih vej, na katerih rastejo temno zelene iglice. Na koncu vej rastejo spodaj podolgovati storži v katerih ležijo krilata semena. Storži so sprva zeleni in trdno zbiti. Ko jeseni dozori, postanejo rjavkasti. V toplih dneh se luske razmaknejo, veter jih raznese po okolici in ob padcu na primerna tla iz njih zraste novo drevo.

Na splošno je smrekovina mehka, srednje trda in žilava. Sušenje ne dela večjih težav in po sušenju je les dimenzijsko stabilen, kar pomeni da se le malo krči in širi. Smrekov les je vsestransko uporaben v gradbeništvu, pohištveni industriji, proizvodnji papirja, ivernih, vlaknenih ter zidarskih plošč.

Slika 19: Smreka

7 SMREKA VELIKANKA

Nedaleč od naše gozdne učne poti „Grašin“, v manjši kotanji pod skalnim čokom, tik pod našim vršacem Bricnik (1017m) si je našla prostor pod soncem Glavarjeva smreka velikanka. Sedanji gospodar na Glavarjevi kmetiji je Ivan Onuk. Ker spoštuje gozd kot gozdni posestnik in love, se zaveda svojstvenega pomena mogočne smreke in je zelo ponosen nanjo. Po meritvah, meri po obsegu nekaj centimetrov več kot 400cm. To pa presega po premeru več kot 120 cm. Takšni in podobni drevesni orjaki si res zaslužijo popolno zaščito in da se jim kdaj pobožno približamo in prisluhnemo v njihovih krošnjah.

Debela, mogočna drevesa so bila že od nekdaj ponos pohorskega in kozjaškega kmeta. Skoraj vsaka kmetija premore svoje drevo, svoj spomenik, ki ostaja iz generacije v generacijo nedotakljiv. S svojo mogočnostjo, debelino in višino ta drevesa na svoj način simbolizirajo trdnost in mogočnost kmečkega rodu. Kakor kmečki človek, tako tudi drevo v teku življenja doživlja viharje, hude in lepe čase. Ker je drevesu dana dolga življenjska doba, nemo spremlja tek življenja več kmečkih rodov.

Slika 20: Smreka velikanka

8 ZAKLJUČEK

Čeprav živim v dolini reke Drave, kjer se v njeni bližini stikata Pohorje in Kozjak, se mi pogled nenehno usmerja navzgor, v prostrana pobočja neskončnih gozdov in osamelih kmetij, čudovitih gorskih vasic in zaobljenih vrhov tisočakov.

Po srcu sem planinec, prežet z mislimi, ki jih je ruški ljudski pesnik Janko Glazer prepletal v čudovitih verzih s pohorskih vrhov, zapisani na eni izmed tabel ozaljšanimi z njegovimi pesnitvami, na Ribniškem Pohorju:

Motiv s Pohorja

*Slemena gora, gladka brez dreves,
le brusnice prek njih temnordeče
in nizek droben volk vse čez in čez,
da komaj vidi steza se,
ki vmes po koletečini križvark
se prek kop starinskih vleče.
Nikamor času ne mudi se.*

*Nizko je, kjer ostal sem, na planoti boričevja
in v tihem jezeru počasi, list za listom, se na dnu nabira šota.
Dolgo stal bi tu in zbiral misli svoje bi v samoti.*

Že zgodaj sem doumel, da je ta prelep gorski svet potrebno obvarovati pred „civiliziranimi vsiljivci“ iz nižin. Zaradi globokega spoštovanja naravnih lepot in zavedajoč se vrednot neokrnjene narave vsaj tam zgoraj, kjer ni avtocest, industrije ter množičnega turizma, sem se odločil, da postanem varuh gorske narave. Opremljen z dodatnimi znanji z naših izobraževanj in z dolgoletnimi izkušnjami planinca, bom lahko veliko pripomogel pri vzgoji (prevzgoji) obiskovalcev narave, da bodo znali ceniti naravno in kulturno dediščino in jo neokrnjeni obliki zapustili našim zanamcem. Vsekakor bom s tem pričel najprej v svoji najbližji okolici, to je v matičnem društvu, kjer sem prevzel vlogo „Varuha gorske narave“.

Na tečaju za varuha gorske narave sem si pridobil obilico znanj, o katerih prej niti sanjal nisem. Prišel do spoznaj, da moram z izobraževanji na danih podlagah nadaljevati, saj strokovnih literatur je na pretek, le vedeti moraš, kaj želiš.

Pri izdelavi seminarske naloge se moram posebej zahvaliti za nesebično pomoč avtorici naše gozdne učne poti

ga. Jerneji Čoderl, univ.dipl. ing. gozd.

9 LITERATURA

1. Zloženska „GOZDNA UČNA POT GRAŠIN MUTA“
2. <http://www.muta.si/podrocje.aspx>
3. <http://www.natura2000.gov.si/index.php>
4. Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, območna enota Maribor
5. Različne internetne strani na obravnavano temo
6. Fotografije: Milan Senica

10 KAZALO SLIK

Slika 1: Razvalina gradu Grašin.....	3
Slika 2: Ekološka kapelica v Bistriškem jarku	4
Slika 3: Lipnikov mlin	6
Slika 4: Cerkev Sv. Janeza Krstnika (Rotunda)	7
Slika 5: Vodni stolp	8
Slika 6: Natura 2000 – Občina Muta	9
Slika 7: Spust po vrvi	10
Slika 8: Plezalna stena.....	10
Slika 9: Zemljevid gozdne učne poti Grašin	11
Slika 10: Pogled z Grašina.....	12
Slika 11: Razvalina gradu Grašin.....	12
Slika 12: Grmovnica.....	13
Slika 13: Trepetlika	14
Slika 14: Macesen	14
Slika 15: Lipa.....	14
Slika 16: Bukev	14
Slika 17: Javor	15
Slika 18: Črna jelša.....	15
Slika 19: Smreka.....	16
Slika 20: Smreka velikanka.....	17